

Cadiz – Madrid

Cadiz

Vlak voor de uitgang van het station, waar de wind me tegemoet blaast, blijf ik staan en laat mijn koffer los. Ik kijk om me heen, mijn vingers strekkend en buigend. Stilte. Ik ben de enige in de hal, de laatste. Alle passagiers die de trein hebben verlaten zijn vlugger dan ik, want ze hebben niet zo'n zware koffer. Ik ga op mijn koffer zitten. De wind droogt niet het zweet van mijn gezicht. Van buiten hoor ik alleen zwakke geluiden.

Ik blijf zitten tot de kramp uit mijn arm en mijn vingers verdwenen is. Daarna richt ik me weer op. Niet alleen het boekenstalletje en de cafetaria, ook alle loketten zijn gesloten; er is niemand aan wie ik iets zou kunnen vragen en toch moet ik weten hoe ik het Colegio kan bereiken, waarvan het adres op een papiertje staat in mijn zak.

Ik loop terug over de brandschone tegels, die me een gevoel geven of ik hier overbodig ben. De witte lampen verspreiden hun heldere licht voor niets. Ik blijf staan voor een verlicht bord met vertrektijden. Er staan treinen op naar Madrid, maar ik denk er niet over om die nu al over te nemen.

Ik loop weer naar mijn koffer en til hem een paar centimeter van de grond. Niet mijn eigen trillende hand, maar een bovennatuurlijke kracht schijnt de koffer omhoog te houden. Een zachte, warme wind slaat buiten om mijn oren. Ik laat de koffer staan en draai me om. Het plein waarop ik sta, is leeg. Geen taxi's, geen mens aan wie ik de weg zou kunnen vragen. Ook al zou ik willen lopen met mijn koffer, dan zou ik toch eerst moeten weten waarheen. Ik wandel een eindje langs het plein, tegen de wind in. Zijn dat masten van schepen vóór me, die in de haven liggen? De haven: dan zijn de torenhoge gevaarten die nauwelijks zichtbaar in het donker oprijzen hijskranen. Ik proef de zee in de wind.

Besluiteloos ga ik weer op mijn koffer zitten. Ik herinner me dat ik eerder taxi's heb horen weggrijden. Of waren het geen taxi's? Maar hoe zouden de andere reizigers met hun koffers en dozen dan dit plein verlaten hebben?

In de verte hoor ik het geluid van een auto, van verschillende auto's zelfs. Ook stemmen van mensen, gefluit, hondengeblaf. Ik luister scherp. De geluiden hebben iets wonderbaarlijks, het is of ze horen bij een andere wereld. Een wereld vlakbij en tegelijk mijlen ver van me weg. Alleen de wind, de zachte wind verbindt me met die wereld. Ik tast in mijn zakken op zoek naar het adres, maar ik kan het niet meer vinden. Zit het soms nog in mijn koffer of is het weggewaaid? Weggewaaid hoewel ik het diep had weggestopt. Alles, het meest wonderlijke is hier mogelijk, schijnt het.

Ik ben nog bezig met zoeken als er een auto het plein komt oprijden. Ik kom overeind en blijf staan, zonder te wenken. Vlak voor me blijft de auto staan, maar ik twijfel nog of het een taxi is, want de bestuurder komt niet in beweging en kijkt me niet aan. Bovendien heb ik het adres nog niet. Ik buig me naar het open raam. 'Zou u mij misschien kunnen zeggen waar het Colegio Mayor...'

'Colegio!' herhaalt de man, zich omdraaiend en het achterportier openend.

Ik loop terug naar mijn koffer en sleep hem naar de auto. Ik sla het portier dicht en leun achterover. Als ik me weer naar voren buig heeft de auto het plein al verlaten. We rijden langs witte huizen en langs bomen die bewegen in de wind. Een park, een nog vol bezet terras, verlaten smalle straten. Ik laat me weer achterover vallen. Colegio. Eén woord was al genoeg. De meeste dingen die snel gebeuren, gebeuren eigenlijk zonder dat ik het wil, zonder dat ik er iets mee te maken heb. Mijn neerslachtigheid, die me na mijn aankomst nog niet heeft verlaten, groeit, zodat ik haar tenslotte lijfelijk

voel. En het is alsof ik niet meer volledig aanwezig ben, alsof alleen maar een stuk, een gedeelte van mezelf in deze auto zit, alsof de rest, het andere, het grootste deel van mezelf verloren is geraakt.

Zo nu en dan buig ik me naar het raam en dan troost de wind me die in mijn gezicht slaat. Witte huizen, verlaten of bijna verlaten straten; alleen in straten met cafés zijn meer mensen. We passeren een plein met bomen; ik adem een zware geur in. Gefascineerd blijf ik naar buiten kijken. Plotseling wordt de stilte doorbroken door een gerinkel. We passeren een paard met koets die een hoek ombuigen. Ik steek mijn hoofd uit het raam, maar we zijn er al voorbij. Ik hoor het gerinkel al niet meer. Stilte, alleen het geluid van de auto en van de wind die door de bomen strijkt en die me het gevoel geeft of ik iets wonderbaarlijks gezien heb.

Wat maakt deze stad zo mysterieus? Wat ik er tot nu toe van gezien heb is anders dan alle andere steden die ik van Spanje ken. Misschien zou ik hier wel een tijdje willen blijven. De wind, de huizen en de bomen troosten me en temperen mijn neerslachtigheid; ik heb het gevoel alsof ze een leegte in me opvullen.

Als de taxi om de hoek is verdwenen kijk ik eerst naar beide kanten de weg af. Ik loop een stukje terug, zonder koffer. De wind ruist luid door de bomen. Ik blijf de taxi nog een hele tijd horen. Overduidelijk, hoewel zachtjes en van een grote afstand, klinkt af en toe muziek. Ben ik dicht bij de zee? De wind is hier haast nog sterker. Ik til mijn koffer op, haastig, met onregelmatige passen loop ik op het gebouw toe. Van de gevel onderscheid ik bijna niets, zelfs de afmetingen niet. Er brandt nergens licht, toch blijkt wanneer ik naderbij kom de deur nog open. Op de stoep zit een groepje mannen die zelfs geen acht op me slaan als ik de treden opkom. Pas als ik naar binnen wil gaan, komt een magere man met grijs haar in beweging en stelt zich op in de deurpost.

‘Student? Room? Chambre?’

‘Colegio Mayor?’ vraag ik omhoog wijzend naar de gevel. En daarna herhaal ik de Spaanse zin die ik in de taxi heb gerepeteerd en die me nu bijna onuitsprekelijk voorkomt: ‘Ze hebben me gezegd dat er in het Colegio Mayor kamers vrij zijn en dat ik er kan slapen.’

‘Dormir,’ herhaalt de man, een gebaar makend met gevouwen handen langs een van zijn slapen. Hij draait zich om en wenkt me. Ik til mijn koffer weer op. Ik zou desnoods bereid zijn om mijn koffer nog een paar honderd meter te sjouwen als ik maar een bed krijg. Ik loop achter de man aan door een hal. Ook hier strijkt nog wind door mijn haren. Bij een balie krijg ik een formulier. Ik tast in mijn zakken naar een balpen en als ik die gevonden heb naar mijn pas. De man kijkt zwijgend toe. Ik vind mijn pas niet in een van mijn zakken en ik kniel naast mijn koffer en maak hem open. Door de schaarse verlichting ben ik gedwongen mijn kleren er voor de helft uit te halen voordat ik mijn pas vind.

Als ik klaar ben met invullen staat er een vrouw achter me. Ik draai me half om. Over mijn schouder leest ze wat ik heb ingevuld. Ik glimlach tegen haar, voornamelijk uit dankbaarheid dat ze me niet hebben weggestuurd. ‘Holanda! Amsterdam!’ zegt ze, tegen me knikkend. Ze houdt een sleutel voor me op en wenkt me om mee te komen.

De tocht op de trap doet de haren van de vrouw bewegen. Alleen de wind, de wonderbaarlijke wind en het vooruitzicht dat ik dadelijk kan gaan slapen, schijnen me kracht te geven om mijn koffer twee trappen op te dragen. Daarna volg ik haar door een lange gang, in de richting van een opening waardoor vaag licht van buiten valt. Niet ver daar vandaan blijft ze staan en steekt de sleutel in het slot van een deur.

‘Morgen ontbijt,’ zegt ze als ze de deur voor me heeft geopend en het licht aangedraaid. Ze houdt een aantal vingers op terwijl ze me ernstig aankijkt. Ik knik glimlachend en neem de sleutel van haar in ontvangst. Pas

als ik herhaald heb wat ze gezegd heeft, laat ze me alleen. Ik draai de sleutel om, daarna schuif ik mijn koffer naar het bed. Zonder de kamer te bekijken strek ik me op het bed uit, waarin ik diep wegzak, en doe mijn ogen dicht. Ik zal waarschijnlijk nauwelijks op tijd wakker worden voor de lunch. Maar zelfs voor slapen voel ik me eigenlijk te moe. Ik draai me een paar maal om tussen de krakende lakens, die zurig ruiken. Het bed is zo zacht dat mijn vermoeide ledematen zich er als het ware nog tegen schijnen te verzetten. Ik richt me weer op. Boven mijn hoofd hangt een houten kruis, dat me een grenzeloos eenzaam gevoel geeft en de kamer en de meubels (de houten tafel, de stoel en de kast) nog armzaliger doet schijnen.

Op blote voeten loop ik naar het raam. Ik trek aan het touw van het rolgordijn. Ik buig me over de vensterbank naar buiten. De straat, bomen, wind. Achter de bomen aan de overkant, die tot een park schijnen te behoren, zie ik een lichte plek: de zee. Ik kijk naar links en naar rechts; nergens in het gebouw brandt licht. Ook hoor ik geen enkele stem. Dicht in de buurt is het absoluut stil. Ik heb het gevoel alsof ik ben uitgekleeft, alsof ik door de zinnen die ik heb uitgesproken, de gebaren die ik heb gemaakt, de gegevens die ik aan het formulier heb toevertrouwd alles heb prijsgegeven dat me nog omhulde en beschermde.

Ik keer me van het raam af en ga weer op bed liggen. Moet ik nog nadenken over wat ik in de trein beleefd heb? Al was het maar om vast te stellen hoe ik het moet noemen. Een nachtmerrie? Een hallucinatie? Kan je dit 'zo maar' overkomen? En kan het dus elk ogenblik 'zo maar' weer gebeuren? Maar het kwam niet 'zo maar'. Ik voelde me al – ja hoe? 'Vreemd.' Niet meer 'mezelf'. En op een bepaalde manier toch juist meer 'mezelf'. Maar dan 'mezelf alleen', 'mezelf los van de wereld'. Ik herinner me dat ik bezig was me bepaalde vragen te stellen. Waarom ik was gaan studeren. Wat ik 'later' wilde gaan

doen. Te mogen studeren was een voorrecht, maar was dat voorrecht wel aan mij besteed? En als het niet aan mij besteed was, moest ik er dan niet mee ophouden? Op een gegeven ogenblik twijfelde ik er al niet meer aan: ik moest ophouden met studeren. Dat niet alleen, ik moest nog iets anders: ik moest een 'radicale beslissing' nemen. Die woorden, 'beslissing' en 'radicaal', bleven me door het hoofd spoken, toen ik al nauwelijks meer in staat was om na te denken. Ik had geen idee wat de beslissing moest behelzen, behalve dat ik moest doen wat ik soms half in ernst weleens tegen mijn ouders had beweerd: 'alle schepen achter me verbranden' en 'mezelf opnieuw uitvinden'. Waren die gedachten de oorzaak van de nachtmerrieachtige toestand waarin ik langzaam terecht was gekomen? Eerst de walging van mezelf, toen de diepe treurigheid, daarna langzamerhand het gevoel van panische angst, geleidelijk gepaard met het gevoel dat ik van het ene moment op het andere dood zou kunnen gaan. Het was buiten allang donker, maar ik meende door het raam te zien hoe de trein door een wit stenen landschap raasde en ik wist bijna zeker dat we elk ogenblik tegen een rots te pletter konden slaan.

Ik richt me half op van het bed. Ik breng voor korte tijd mijn vingers naar mijn oren alsof dat me zal helpen het gefluit en geraas van de trein dat nog in mijn hoofd klinkt niet meer te horen. Ook dit herinner ik me: het gevoel dat mijn lichaam, mijn handen, mijn armen, mijn benen niet meer van mezelf waren. Het gevoel dat ik langzamerhand los raakte van mijn omgeving, de coupé met de mensen, het landschap.

Ik stap van het bed af en loop weer naar het raam. Ik leun met mijn hoofd tegen het raamkozijn. Ik hoor zacht praten diep beneden me en ik buig me voorover, maar ik zie alleen de omtrekken van de bomen. Ver weg hoor ik de muziek. De geluiden geven me een gevoel van verlatenheid, maar tegelijk van troost. Ik blijf zolang

voorover gebogen staan tot mijn ellebogen pijn doen en ook daarna keer ik me nog niet om. Het is alsof de diepte waarin ik neerkijk de afstand vertegenwoordigt die me van mezelf scheidt.

Er rijdt een taxi voor beneden, die heel lang blijft staan. Boven de motor klinken stemmen, gelach, daarna gezang. De portieren slaan dicht, daarna rijdt de auto weer weg; pas heel geleidelijk sterft het geluid weg in de verte en maakt opnieuw plaats voor de stilte.

Op het terras in de hete zon dichtbij de haven, waar de masten van schepen nauwelijks tegen de verblindende lucht afsteken, heb ik het gevoel of de treinreis van gisteren een droom is geweest. De hele morgen heb ik door smalle straten gezworven van bar naar bar en van plein naar plein. Pleinen met cafés, pleinen zonder cafés, pleinen met bomen, pleinen met een parkje in het midden met zoet geurende bloemen en vol krioelende kinderen. Bars met houten toonbanken en ronde vaten, bars met groene, gele en roze muren, gekleurde tegels en spiegels. Al een uur zit ik op dit terras terwijl de schaduw van het tentzeil verder en verder van me weg kruipt. De brandende gloed van de zon, die door de koele wind wordt afgewisseld, geeft me een gevoel alsof ik een herstellende zieke ben die langzaam weer tot leven wordt gewekt. Ik adem diep de zoute lucht in van de haven. Bij vlagen waait een visstank over uit een café in de buurt. Ben ik werkelijk ziek? Wat is er gisteren met me gebeurd? Er is niets gebeurd. Maar niets is meer hetzelfde. Ik heb het gevoel alsof er iets diep in me is opengescheurd.

Moet ik nog moeite doen om het te verklaren? Zal niet elke verklaring die ik vind maar een gedeeltelijke verklaring zijn? Zoveel uiteenlopende – hoe moet ik het noemen, verschijnselen, eigenaardigheden die me al jaren dwars zitten, hebben met deze gebeurtenis te maken, dat ik nauwelijks de moed heb om er iets van te proberen te begrijpen. En toch zal ik dat moeten doen.

Het is niet onmogelijk dat de hallucinaties, die me nu even raadselachtig voorkomen als een droom, weer zullen terugkomen, bijvoorbeeld vanavond al als ik opnieuw in de trein zit. En is niet de enige manier om dat te proberen te voorkomen: de oorzaken begrijpen? Een woord dat me vanmorgen inviel: 'climax'. 'Dit was de climax.' De climax van wat? Laat ik proberen om daar achter te komen. Het enige wat ik de hele morgen heb gedaan is koortsachtig vaststellen dat ik moet nadenken. Laat ik dan hierover nadenken. Als ik wil verklaren wat ik gisteren heb beleefd, moet ik dan niet proberen om die dingen te begrijpen die me al jaren bij tussenpozen gekweld hebben?

De onbestemde vrees waardoor ik ook nu nog altijd soms weer bevangen word en die ik maar gedeeltelijk begrijp. Een vrees voor de dood, of niet een vrees voor de dood, maar een vrees om van het leven te scheiden. De droom die soms nog terugkomt en die zolang als ik me herinner met die vrees verbonden is: Ik sta boven aan een trap, meestal de trap in het grote huis waar ik vroeger gewoond heb, maar hij lijkt ook op de hoge houten trap van het oude Leidse station. Een man diep onder me houdt iets omhoog, een houten schijf aan een steel; de schijf verandert in een klok, wijzers op de klok beginnen te draaien, eerst langzaam, dan geleidelijk vlugger; ik begrijp dat, naarmate de wijzer vlugger draaien, de tijd van mijn leven sneller zal verstrijken; de man in de diepte roept al waarschuwend en vertwijfeld spring ik van de trap; langzaam als in een vertraagde beweging stort ik me op de stenen te pletter. Heb ik me van heel jong af al verzet tegen het ouder worden omdat ik maar al te goed beseft dat met het ouder worden ook de dood nadert? Zo'n verschrikking heeft me vooral de nabijheid van de dood altijd geleken dat ik eigenlijk nog banger ben voor de ouderdom dan voor de dood zelf. Het gevoel van verlatenheid waardoor de vrees soms begeleid wordt. Niet een gevoel van eenzaamheid, maar

letterlijk een gevoel alsof ik door iets of door iemand verlaten ben. De andere droom die met dat gevoel van verlatenheid samenhangt en waarvan ik me bijna geen details maar alleen de onheilspellende sfeer herinner: Ik ben alleen thuis, ik loop de trappen op; het huis is veel groter en heeft veel meer kamers en verdiepingen dan in werkelijkheid; hoe hoger ik kom, des te somberder en verlatener voel ik me; eindelijk ben ik op de bovenste verdieping; ik duw de deur van de zolder open; de zolder staat in vlammen; ik word overvallen door een hevige schrik, hoewel ik wist dat ik dit hier zou vinden; ik loop door de vlammen heen, in paniek hijs ik me aan een balk op naar het zolderraam, buiten bewegen bomen heftig in een storm. Ik heb me vaak afgevraagd door wat of door wie ik me verlaten voel. Soms denk ik: door de hele wereld, een andere keer: door mijn moeder. Mijn buitensporige afkeer van een instelling als de school. Het gevoel van wanhoop en verlatenheid dat me op de eerste schooldag vervulde kan me ook nu soms nog bevangen; hetzelfde gevoel dat me ook op kinderpartijtjes overviel en zelfs jaren later nog op schoolfeesten. Ik ging de meeste dagen met lood in de schoenen naar school, ik betrad het gebouw als een gevangenis. De walging van mezelf, in elk geval van mijn lichaam. Mijn extreme verlegenheid, waarmee ik misschien wel het mededogen van mijn klasgenoten opwekte en, wie weet, maakte dat ze het zelfs niet eens de moeite vonden om me te pesten. (Soms verviel ik trouwens in het andere uiterste door me braniechtig te gaan gedragen en dingen te 'durven' die niemand durfde.) De grote moeite die ik elke keer na een verhuizing had om me bij de verandering neer te leggen en tenminste te proberen aan mijn nieuwe omgeving te wennen, de ziekelijke heimwee die me vroeger beving als ik uit logeren werd gestuurd, hoeveel dingen zijn er nog meer die ik moet begrijpen voordat ik in staat zal zijn om iets te verklaren

van wat ik gisteren heb doorgemaakt?

De walging van mezelf, de vrees om van het leven te scheiden heb ik ook gisteren gevoeld, evenals het gevoel van verlatenheid en de wanhoop van de eerste schooldag, maar daarmee wordt het hallucinerende karakter van mijn angst nog niet verklaard. Droomde ik? Droomde en was helder bij zinnen, helderder misschien wel dan in gewone wakende toestand.

....

